

Fleksibilitet i fag- og timefordeling

1. Fleksibilitet i fag- og timefordeling i videregående opplæring

1.1 Hvorfor fleksibilitet i fag- og timefordelingen?

Hensikten med fleksibilitet i fag- og timefordelingen er å legge til rette for mer tilpassede tilbud for ulike elevgrupper. Tidligere måtte fylkeskommunene søke om forsøk dersom de ønsket å fravike fag- og timefordelingen for grupper av elever. Fleksibiliteten vil gi et større handlingsrom i og med at dere i fylkeskommunen ikke lenger må søke om forsøk, dersom dere ønsker en annen fordeling av fag og timer enn i den nasjonale fag- og timefordelingen. Ordningen med fleksibilitet i fag- og timefordelingen kan også være et virkemiddel for å øke andelen elever som gjennomfører og består videregående opplæring.

Ordningen har bakgrunn i Kunnskapsdepartementets Meld. St. 20 (2012-2013) og har vært på høring. Vi har valgt å kalle denne ordningen for fleksibilitet i fag- og timefordelingen, fordi alle elever skal ha de samme fagene med tilhørende timetall, men fagene kan bli lagt på andre trinn enn den nasjonale fordelingen.

Fleksibiliteten er frivillig å bruke for fylkeskommunene.

1.2 Hva sier regelverket?

Den nasjonale fag- og timefordelingen

Den nasjonale fag- og timefordelingen har status som forskrift, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-3 første ledd. Informasjon om fag- og timefordelingen finner du i rundskriv Udir-1-2015, tabell 4, 7, 9, 11, 15, 18, 19, 20, 21 og 24 i vedlegg 1 til rundskrivet. Det oppdateres årlig.

I den nasjonale fag- og timefordelingen er fagene lagt til bestemte trinn, for eksempel er norsk og engelsk på yrkesfaglige utdanningsprogram lagt til Vg1 og Vg2. Det innebærer at elevene på yrkesfaglige utdanningsprogram ikke kan ta engelsk eller norsk på ett år, men de må bruke to år på fagene. Et annet eksempel er historie som er lagt til Vg2 og Vg3 på studieforbereende utdanningsprogram, og som derfor ikke kan tas på ett år.

For å få vitnemål må elever, i tillegg til riktig fag- og timefordeling, også oppfylle kravene til antall obligatoriske eksamener. Dette går fram av forskrift til opplæringsloven § 3-42 andre ledd og er nærmere beskrevet i rundskrivet om trekkordningen, Udir-1-2009.

Forskrift til opplæringsloven § 1-3 tredje ledd:

Skoleeigaren kan leggje fag på andre trinn enn det som er fastsett i fag- og timefordelinga. Skoleeigaren gir forskrifter der det kjem fram på kva trinn dei ulike faga skal liggje. Fag- og timefordelinga må sikre progresjonen i faga og at den vidaregåande opplæringa samla sett følgjer ordinær opplæringstid. Skoleeigarar som gir forskrifter om endra fag- og timefordeling, må òg tilby den ordinære fag- og timefordelinga.

Det er fylkeskommunen, ikke den enkelte skole, som bestemmer om fleksibiliteten skal tas i bruk.

Ordningen gjelder offentlige videregående skoler, dvs. for

- studieforbereende utdanningsprogram (SF)
- yrkesfaglige utdanningsprogram (YF)
- Vg3 påbygging til generell studiekompetanse på yrkesfaglige utdanningsprogram

Nå kan fylkeskommunene legge fag på andre trinn enn det som framgår av tabellene i den nasjonale fag- og timefordelingen. Fagene må tas i den rekkefølgen som framgår av

læreplanen. Grunnen er at progresjonen i faget skal vektlegges.

Fylkeskommunene kan bare flytte hele fag mellom trinn. Det er ikke anledning til å dele et fag opp i andre enheter enn det som framgår av læreplanen. Når et fag er delt opp i enheter i læreplanen, for eksempel norsk og engelsk på yrkesfag, regnes disse enhetene som hele fag.

Fleksibiliteten i fag- og timefordelingen åpner ikke for å legge opplæringen over mindre enn tre år, og den skal ikke brukes til innsparing.

Alle elever skal i løpet av tre år i videregående opplæring ha like mange fag og timer og like mange obligatoriske eksamener. Elever med alternativ fag- og timefordeling skal altså ikke ha færre fag, timer eller eksamener.

Fag som er lagt over flere år, for eksempel engelsk og norsk på yrkesfag og historie på studieforbereende, kan plasseres på ett år.

Fleksibiliteten i fag- og timefordelingen betyr at fylkeskommunene kan legge fag fra Vg3 på Vg1 og/eller Vg2 og omvendt. Det betyr også at fag kan flyttes mellom Vg1 og Vg2. Dette innebærer at fylkeskommunene ikke lenger behøver å søke om forsøk om alternative løp.

Fylkeskommunene kan ikke tilby andre utdanningsprogrammer enn de som går fram av tilbudsstrukturen, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-3 første ledd. Vi har informert om tilbudsstrukturen i vedlegg 2 i rundskriv Udir 1-2015.

Hvis fylkeskommunen benytter seg av fleksibiliteten og lager en alternativ fag- og timefordeling, skal dere også tilby den nasjonale fag- og timefordelingen.

Friskoler

Friskoler som ønsker en annen fag- og timefordeling enn den de har fått godkjent, må søke Utdanningsdirektoratet om endring av læreplanen. Friskoler har gjennom sin søknad om godkjenning allerede hatt mulighet for å fravike den nasjonalt fastsatte fag- og timefordelingen som gjelder for offentlige skoler.

Eksamen og trekkordning

For å oppfylle kravene til vitnemål må elevene ha det samme antallet obligatoriske eksamener som elever med nasjonal fag- og timefordeling. For eksempel trekkes 20

prosent av elevene på studiespesialisering ut til én eksamen på Vg1, og alle elevene trekkes ut til én eksamen på Vg2. På Vg3 har alle elevene skriftlig eksamen i norsk hovedmål i tillegg til to sentralt gitte skriftlige eksamener og en lokalt gitt muntlig eksamen. Trekkordningen er beskrevet i Rundskriv Udir-4-2016.

Trekkordningen for eksamen gjelder også for elever som følger en alternativ fag- og timefordeling. Trekkordningen for eksamen er regulert på trinn. Når fag flyttes mellom trinn, må fylkeskommunen være spesielt oppmerksom på at det obligatoriske kravet til eksamener blir oppfylt for alle elevene. Vi understreker at dere må ta hensyn til dette når dere lager den lokale forskriften.

Eksamensplanen har i dag rundt 400 koder som fordeler seg på rundt 3 uker. Det vil si at det gjennomføres mange eksamener hver dag. Vi tar først og fremst hensyn til elever i ordinært løp og vanlige fagkombinasjoner når vi utarbeider eksamensplanen. Vi kommer ikke til å utvide eksamensperioden selv om dere har alternative opplæringstilbud.

Fylkeskommuner som tilbyr alternative løp, må se eksamensplanen for et helt skoleår i sammenheng for å oppfylle antallet obligatoriske eksamener. Det vil i en del tilfeller være nødvendig å fordele eksamenene over flere semestre for å sikre at elevene har gjennomført det nødvendige antallet eksamener når opplæringen avsluttes.

Risiko for feil. Informasjon til elever og foreldre

Elever som følger en alternativ fag- og timefordeling, kan være mer utsatt for feil som blir oppdaget når skolen skriver ut vitnemål. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for at regelverket blir fulgt, og som har ansvaret for eventuelle feil. Feil i den lokale forskriften gir i seg selv ikke grunnlag for dispensasjon etter forskrift til opplæringsloven § 23-1.

Fylkeskommuner som bruker fleksibiliteten til å lage alternative fag- og timefordelinger, må sørge for god informasjon til elever, foreldre og skolen om de nye tilbudene. Vi minner også om elevenes rett til nødvendig utdannings- og yrkesrådgivning, jf. opplæringsloven § 9-2, samt forskrift til opplæringsloven kapittel 22.

Elever som bytter skole

En fylkeskommune som tilbyr en alternativ fag- og timefordeling, må legge til rette for at elever som bytter skole, ikke blir skadelidende. Alle elever skal ha mulighet til å følge et utdanningsløp som gir vitnemål dersom løpet er fullført og bestått.

Elever bytter også skole mellom fylker. Fylkeskommunene må derfor informere elever og foreldre om eventuelle konsekvenser av å følge en alternativ fag- og timefordeling, for eksempel hvis eleven bytter til en skole i et annet fylker. Å velge et alternativt løp kan føre til at elevene har færre valg til Vg2 og Vg3. En elev som bytter fra et alternativt løp til et ordinært løp, må regne med å ta fag som eleven mangler for å få vitnemål.

Mottakerskolen må gi eleven opplæring i disse fagene, eventuelt kan eleven få en avtale om at han eller hun kan ta faget som privatist.

Mottakerfylket er ansvarlig for at elevene får de fagene de mangler.

1.3 Lokal forskrift

Fylkeskommunen må fastsette den alternative fag- og timefordelingen i form av en lokal forskrift.

Innholdet i den lokale forskriften

Det må gå fram av forskriften hvilke fag som ligger på Vg1, Vg2 eller Vg3. Denne fag- og timefordelingen danner grunnlag for hva elevene kan søke på til Vg2 og Vg3. Den samlede fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og Vg3 skal være lik den nasjonale fag- og timefordelingen for et gitt utdanningsprogram og programområde. Det må også gå fram hvor i fylket det gis ordinære tilbud.

Krav til den lokale forskriften

Når dere fastsetter den lokale forskriften, er det noen momenter dere må huske på. Den lokale forskriften må

- være i samsvar med opplæringsloven med forskrifter og forvaltningsloven
- være i samsvar med læreplanverket, inkludert læreplaner for fag, og minstetimetallet i fag
- ikke inneholde andre søkbare tilbud enn de utdanningsprogrammer og programområder som er fastsatt nasjonalt
- ikke uthule elevenes rettigheter
- sørge for at trekkordningen for eksamen blir oppfylt, og at elevene får det antallet

eksamener de skal ha for å få gyldig vitnemål

Fylkeskommunen må fastsette en ny lokal forskrift hvert skoleår.

Den lokale forskriften skal være utarbeidet i samsvar med kravene i forvaltningsloven kapittel 7. Det betyr at det er krav til utredning, herunder høring, og noen formkrav til forskriften. Skoleeier har en utredningsplikt og må sikre at saken er så godt opplyst som mulig før den vedtas. Dette følger av forvaltningsloven § 37 og innebærer blant annet et krav om forhåndsvarsling til de som er berørte. Kravet om forhåndsvarsling kan ivaretas gjennom en skriftlig eller muntlig høring. Forvaltningsloven sier ikke noe om innholdet i høringen, men den bør inneholde utkast til forskrift og begrunnelser for forslagene.

Formkravene til den lokale forskriften er fastsatt i forvaltningsloven § 38. Her er det fastsatt at forskriften skal betegnes som forskrift, og den skal inneholde en uttrykkelig henvisning til hjemmelsgrunnlaget for forskriften. Det vil her si til forskrift til opplæringsloven § 1-3 tredje ledd. Videre skal det nevnes hvilket forvaltningsorgan som har gitt forskriften, og datoen for når den ble vedtatt.

Den lokale forskriften om opptak skal være kunngjort i Norsk Lovtidend, jf. forvaltningsloven § 38. Fylkeskommunen må kunngjøre den lokale forskriften snarest mulig etter at den er fastsatt.

Skoleeier kan ikke delegere myndigheten til å fastsette den lokale forskriften om alternativ fag- og timefordeling til den enkelte skole.

1.4 Opptak til Vg1 og Vg2/Vg3

En fylkeskommune som tilbyr et alternativt opplæringsløp på Vg1, må også tilby ordinær Vg1 innenfor det aktuelle utdanningsprogrammet. Det betyr at hvis et fylke for eksempel tilbyr en alternativ vei til studiekompetanse innenfor et utdanningsprogram, må det også tilby ordinært Vg1 innenfor det samme utdanningsprogrammet.

Elever som følger en alternativ fag- og timefordeling, skal ha de samme rettighetene til opptak til Vg2 og Vg3 som elever som følger den nasjonale fag- og timefordelingen.

Vilkåret for opptak til Vg2/Vg3 er at søkeren har bestått alle fagene på lavere nivå i tråd med den fastsatte i fag- og timefordelingen, jf. § 6-28 i forskrift til opplæringsloven. Dette gjelder også elever som følger alternativ fag- og timefordeling.

Ved opptak til Vg2 eller Vg3 konkurrerer elever etter poeng. Elever som følger en alternativ fag- og timefordeling, må som hovedregel ha fullført og bestått et alternativt Vg1 eller Vg2 for å kunne tas inn til Vg2 eller Vg3.

Elever som ikke har bestått alle fagene på Vg1 eller Vg2, kan likevel flyttes opp til neste trinn, se forskriften kapittel 6.

Oppgrader til en [støttet nettleser](#) for å få en reCAPTCHA-utfordring.

[Hvorfor skjer dette?](#)